

The article presents the results of forming a health culture of future food industry professionals on the basis of interdisciplinary integration at the entrance and final stages.

Summarizing the results of scientific research, the leading components of this phenomenon, the criteria and indicators of its manifestation and the levels of its formation (high, sufficient, satisfactory, low) are identified.

The components of the health culture of future specialists are specified: motivational-ideological, cognitive-semantic, activity-operational, regulatory-reflexive, their assessment criteria. The essential role in shaping the culture of health care of future specialists on the basis of interdisciplinary integration of pedagogical approaches (systemic, personal and axiological approaches) has been determined. The pedagogical conditions for forming a culture of health care of future specialists on the basis of interdisciplinary integration are defined and substantiated: ensuring motivation of future specialists for health care as a worldview landmark; use of methods of interdisciplinary integration in the professional training of students in order to deepen their ideas and knowledge about health; enhancing students' health and lifestyle skills; organization of students' independent health care activities.

There has been improved the process of organizing educational, cognitive and wellness activities of students, taking into consideration the peculiarities of forming a culture of health care in the process of professional training of future specialists on the basis of interdisciplinary integration.

Key words: health culture, pedagogical conditions, interdisciplinary integration, student, specialist.

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72-2.52>

Харченко І. І.

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ АГРАРНИХ ЗВО

Розглянуто проблему формування культури професійної комунікації через інтерпретацію поняття комунікативної компетентності. Комунікативна компетентність – це сукупність досить сформованих комунікативних і організаторських умінь і навичок, що включають навички самопрезентації, уміння аргументовано доводити свою точку зору, грамотно формулювати запитання – показники вищого рівня комунікативної компетентності; здатності до емпатії (здатність розуміти внутрішній світ іншої людини), самоконтролю, культури вербального і невербального спілкування – показники міжособистісного рівня комунікативної компетентності. Потреба впровадження інноваційних технологій навчання з метою формування комунікативної професійної компетентності студентів аграрних спеціальностей обумовлена стрімкими темпами оновлення навчальної інформації, браком аудиторних годин і навчально-методичних матеріалів.

Ефективними формами навчальної роботи з формування професійної комунікативної компетенції студентів є створення проєктів, підготовка публічних виступів, дискусійне обговорення професійно важливих проблем, розігрування проблемних ситуацій, підготовка відеофільмів і презентацій і т.д. У навчальному процесі повинні застосовуватися активні форми і методи, що сприяють формуванню жанрового розмаїття професійного мовлення економіста (нарада, комерційні переговори, службові розмови, дискусії, суперечки, прийом відвідувачів, спілкування в умовах конфлікту і т.д.). Колективне обговорення професійних ситуацій, цілеспрямована робота над діловим стилем спілкування, стилістичне редагування текстів, пошук найбільш виразних і переконливих риторичних засобів впливу дозволять сформувати комунікативну компетенцію майбутніх фахівців. Інноваційний характер даних форм і методів навчання студентів аграрних спеціальностей проявляється в інтеграції професійної, науково-пошукової та навчальної діяльності.

Ключові слова: культура професійної комунікації, комунікативна компетентність, інновації, форми, методи, засоби навчання, студенти економічних спеціальностей, аграрний ЗВО.

У сучасний період розвитку вищої освіти особливої актуальності набуває формування принципово іншого фахівця, базовими характеристиками якого є здатність до усвідомленого особистісного росту, спрямованість на подолання соціальних та професійних стереотипів, посилення професійної відповідальності, лідерських якостей і ін. Цей процес пов'язується з формуванням освітніх моделей і технологій, орієнтованих на актуалізацію потенційних особистісних якостей і властивостей учнів, на включення в процес освіти психолого-педагогічних і духовно-моральних аспектів. У зв'язку з цим актуалізується значення таких соціально і культурно значущих дисциплін, як психологія, педагогіка, соціологія, історія, риторика, лінгвістика. Саме ці гуманітарні дисципліни покликані розкрити унікальність і самобутність культури країни, національного характеру, розвинути особистісні якості, без яких неможлива успішна соціалізація молодих людей в сучасному суспільстві і їх професійний розвиток.

Освіта – це соціально обумовлений процес. Сучасний фахівець – не просто випускник ЗВО, це, перш за все, людина високої культури, моральна особистість, повноцінний громадянин свого суспільства. Саме тому соціальне замовлення вищої професійної освіти виражається в запиті на майбутніх фахівців, студентів аграрного ЗВО, що володіють не тільки професійними знаннями і вміннями, затребуваними в області сільського господарства, а й високим рівнем загальної та комунікативної культури.

Формування нової моделі підготовки фахівців враховує не тільки перелік кваліфікаційних вимог, що пред'являються до випускників, а й їх комунікативні можливості. У зв'язку з цим важливим аспектом прикладного характеру освітнього процесу ЗВО є формування комунікативної компетентності, яка, будучи невід'ємною частиною культури професійної комунікації, стає професійно значущою характеристикою особистості.

Перш, ніж розглядати проблему формування культури професійної комунікації, необхідно інтерпретувати поняття комунікативної компетентності. Комунікативна компетентність – це сукупність досить сформованих комунікативних і організаторських умінь і навичок, що включають навички самопрезентації, уміння аргументовано доводити свою точку зору, грамотно формулювати запитання – показники вищого рівня комунікативної компетентності; здатності до емпатії (здатність розуміти внутрішній світ іншої людини), самоконтролю, культури вербального і невербального спілкування – показники міжособистісного рівня комунікативної компетентності.

Комунікативна компетентність забезпечує управління системами міжособистісної взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу. Освітні установи всіх рівнів, в тому числі і вищу школу можна розглядати в якості соціологічної моделі суспільства, яка відтворює всю систему соціальних цінностей. Комунікативна компетентність забезпечує успіх особистості в усіх сферах життєдіяльності. Невміння встановлювати міжособистісні контакти, визначати істинне психологічний стан співрозмовника, переконувати співрозмовників і схилити до своєї точки зору, відсутність умінь чітко аргументувати свою позицію, навичок самопрезентації призводить до стану дисконікації.

Термін «компетенція» був запозичений з англійської літератури і широко використовуються в багатьох наукових галузях, поряд з терміном «компетентність». Поняття «компетенція» і «компетентність» набагато ширше понять «знання», «вміння» і «навички», оскільки в них дослідники включають не тільки когнітивну і операціонально-технологічну складові, а й мотиваційну, етичну, соціальну та поведінкову. Група вчених (Дж. Равен, І. А. Зимня, А. К. Маркова, А. В. Хуторський та ін.) [2; 6] диференціюють ці поняття, стверджуючи, що терміни «компетенція» і «компетентність» не однозначні. А. В. Хуторський [6] визначає компетенцію як наперед задану вимогу (норму) до освітньої підготовки учня, а компетентність – як те, що відбулося, його особиста якість і мінімальний досвід по відношенню до діяльності. На думку вченого, компетентність – це володіння людиною відповідною компетенцією, що включає його особистісне ставлення до неї. Природа компетентності є наслідком саморозвитку індивіда, не так його технологічного, скільки особистісного зростання, наслідком самоорганізації і узагальнення діяльнісного і особистісного досвіду [3].

Успіх будь-якої діяльності залежить від того, чи володіє її суб'єкт комунікативної компетентністю. Комунікативна компетентність є однією з базових характеристик професійної компетентності фахівців професій типу «людина – людина». Р. П. Мильруд пояснює, що комунікативна компетентність є інтегративним особистісним ресурсом, що забезпечує успішність комунікативної діяльності. У той час як комунікативна компетенція – це демонстрована сфера успішної комунікативної діяльності на основі засвоєних стратегій мовного спілкування, підкріплені мовними навичками і мовними вміннями [4].

Вивчення наукової літератури показує, що теорій і варіантів про склад комунікативної компетенції досить багато. Це дослідження вітчизняних вчених: І. Л. Бім, І. А. Зимової, А. М. Новікова, Р. П. Мильруд, І. Р. Максимова, А. В. Хуторського та ін. Пошуки виділення компонентного складу комунікативної компетенції в зарубіжній дидактиці і методиці пов'язані з іменами таких вчених, як Д. Хаймз, А. Холлідей, Ван Ек й ін. При всій різноманітності підходів до вивчення структури комунікативної компетенції найбільш загальними компонентами є: лінгвістичний (лексика, граматики, фонетика, орфографія); дискурсивний (побудова усних і письмових текстів); прагматичний (успішне досягнення комунікативної мети); стратегічний (подолання труднощів комунікації); соціокультурний (відповідність соціокультурним нормам).

Комунікативна професійна компетентність студентів аграрних спеціальностей є важливою складовою професійної підготовки. У цьому дослідженні під комунікативної професійною компетентністю студентів аграрних спеціальностей ми розуміємо сукупність лінгвістичної, фонетичної, морфологічної, синтаксичної і лексикологічної компетенцій, що визначають правила вербальної і невербальної взаємодії і соціолінгвістичної доцільності, які є необхідними і достатніми для засвоєння як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду в професійній (економічній) сфері. Від рівня сформованості комунікативної професійної компетентності залежить від уміння фахівця ефективно вирішувати професійні завдання [1]. Аналіз науково-педагогічних джерел показує, що питання формування комунікативної професійної компетентності приділяється недостатня увага, а деякі її аспекти взагалі малодосліджені. У наукових дослідженнях відсутня єдність у поглядах щодо визначення ключових понять «компетентність», «компетенція», «педагогічна технологія», «освітня технологія», не розглядалася структура комунікативної професійної компетентності студентів економічних спеціальностей.

Комунікативну компетентність можна розглядати як складне, інтегральне утворення, в структуру якого входять:

1) когнітивний компонент, який включає знання вербальних і невербальних засобів спілкування, знання особливостей, структури, функцій професійного спілкування;

2) мотиваційно-ціннісний компонент, що включає готовність до реалізації комунікативної компетенції в професійному спілкуванні;

3) емоційно-вольової компонент, що забезпечує вміння впливати на слухачів, управляти їх увагою;
4) поведінковий компонент, що полягає в реалізації комунікативної компетенції безпосередньо в умовах професійного і ділового спілкування.

Складовими комунікативної компетенції є високий рівень володіння мовою, його виразними лексичними, граматичними, стилістичними засобами; ефективне і доречне використання жанрового розмаїття професійного мовлення; володіння логічними і мовними засобами переконливою аргументації; знання риторичних правил і законів спілкування в різних ділових і професійних ситуаціях і т.д. Реалізація комунікативної компетенції економіста тісно пов'язана також з його особистісними якостями (емоційно-вольовими, креативними, сугестивному, перцептивних), з володінням технологією спілкування і контакту, знанням психологічних особливостей особистості [1].

Вимоги до професійної комунікативної компетентності менеджерів, економістів, ділових людей включають такі якості мови і мовної поведінки, як правильність, точність, ясність, виразність, багатство мови; логічність, аргументованість, доказовість приводяться положень, вміння відстоювати свою точку зору в суперечці; вміння слухати партнера по спілкуванню, тактовність, уважність; здатність грамотно вибудовувати стратегію мовної поведінки в службових ситуаціях спілкування. У результаті цілий комплекс форм і методів щодо формування у студентів комунікативної компетенції повинен бути спрямований на оволодіння системою мовних умінь і навичок, що дозволяють ефективно вирішувати професійні завдання [5].

Комунікативну компетентність розглядаємо як сукупність знань, умінь, навичок в області організації взаємодії та співпраці в діловій сфері; як систему внутрішніх особистісних ресурсів, необхідних для побудови ефективного комунікативного міжособистісного взаємодії. Комунікативна компетентність – це особистісна якість, що визначає включеність фахівця в діяльність і формується в процесі розвитку і саморозвитку всієї особистості в цілому. Комунікативна компетентність означає інформованість фахівця про цілі, сутність, структуру, засоби, особливості спілкування (комунікативні знання), володіння технологією цієї діяльності (комунікативні вміння і навички), індивідуально-психологічні якості фахівця, які забезпечують усвідомлення важливості ефективного професійного спілкування, прагнення до постійного вдосконалення комунікативної боку професійної діяльності (комунікативна спрямованість), орієнтацію на особистість людини, як на головну цінність (гуманістична позиція), а також здатність до стандартного, творчого вирішення комунікативних завдань, що виникають в процесі спілкування (комунікативна креативність) [1; 5].

Потреба впровадження інноваційних технологій навчання з метою формування комунікативної професійної компетентності студентів аграрних спеціальностей також актуальна. Її доцільність обумовлена стрімкими темпами оновлення навчальної інформації, браком аудиторних годин і навчально-методичних матеріалів, консерватизмом викладачів у використанні освітніх технологій.

Проблемою інноваційних технологій займалися і продовжують займатися велике число талановитих вчених і педагогів. Серед них І. П. Підласий, В. Д. Симоненко, В. В. Шапкін, В. І. Андреев, В. А. Слатенін і ін. У дисертаційних дослідженнях, в яких порушуються деякі з цих питань, розкрито шляхи застосування інноваційних технологій (К. Люшук), інформаційні технології в сучасній освіті (А. Олійник, Т. Хачумян), умови застосування інформаційних технологій (А. Ігнатова, Н. Кадем, Т. Крістопчук, Л. Шевченко), питання формування професійної комунікативної компетентності (Д. Годлевська, В. Черевко). Водночас, проблема формування професійної комунікативної компетентності студентів саме економічних спеціальностей вітчизняними вченими практично не досліджувалася.

Професійна підготовка студентів аграрних спеціальностей передбачає сформованість необхідної для їх практичної діяльності комунікативної компетенції. Певні труднощі керівники відчувають при проведенні нарад, виступі з доповідями, спілкуванні з керівництвом тощо.

Мета роботи – обґрунтування особливостей використання засобів інноваційних технологій для формування комунікативної професійної компетентності студентів аграрних спеціальностей.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні, що формування комунікативної професійної компетентності студентів аграрного ЗВО засобами інноваційних технологій є більш ефективним, якщо в навчальному процесі реалізувати таку сукупність умов:

- моделювання в навчальному процесі комунікативних ситуацій майбутньої професійної діяльності;
- професійно-комунікативну спрямованість інформаційно-комунікаційних технологій;
- забезпечення суб'єктної позиції студентів в процесі професійної комунікативної підготовки.

Складовими комунікативної компетенції студента аграрного ЗВО є: володіння такими якостями мови і мовної поведінки, як правильність, точність, ясність, виразність, багатство мови; ефективне і доречне використання жанрового розмаїття професійного мовлення; володіння логічними і мовними засобами переконливою аргументації; володіння управлінської риторикою і законами спілкування в різних ділових і професійних ситуаціях; вміння вести телефонні розмови, ділові бесіди, ділове листування; вміння слухати партнера по спілкуванню, тактовність, уважність; здатність грамотно вибудовувати стратегію мовної поведінки в службових ситуаціях спілкування. Реалізація комунікативної компетенції економіста тісно пов'язана також з його особистісними якостями (емоційно-вольовими, креативними, сугестивному, перцептивних) і психологічними особливостями особистості [4].

Форми практичних занять найчастіше зводяться лише до звичайної репродуктивної діяльності, до письмових форм перевірки знань, тестування, яке хоч і має ряд переваг, але в плані формування комунікативних умінь і навичок значно поступається за ефективністю місце найбільш сучасним комунікативним технологіям. При цьому не враховується той факт, що у вищій школі, і в основному на заняттях гуманітарного удосконалюються вміння та навички спілкування. На жаль, не можна сказати, що вже пізнані і сформовані всі закономірності, що дозволяють ефективно навчати комунікативної діяльності, але одне можна стверджувати з упевненістю: основою методичного змісту сучасного навчання повинна бути комунікативність. І, виходячи з цього, метою викладача є застосування на заняттях різних технологій навчальної діяльності, які будуть в повній мірі реалізовувати одну з головних завдань освіти – формування особистості, що володіє низкою комунікативних умінь і навичок, здатної продуктивно будувати взаємодію з іншими людьми, вмiло застосує всілякі прийоми спілкування і комунікації. Необхідність застосування комунікативних технологій під час вивчення суспільних дисциплін обумовлюється також і тими спеціальностями в аграрному університеті, для яких оволодіння навичками комунікації є невід'ємною частиною їх професійної компетенції. Будь то юристи або економісти, інженери або управлінці персоналом і менеджери – абсолютно для всіх в однаковій мірі значущості важливі навички комунікації.

Проведення практичних занять в дискусійних формах, якими є дебати, не тільки підвищує інтерес до вивчення навчальної дисципліни, а й підвищує навчальну мотивацію в цілому. У сучасній системі вищої освіти застосування нових і ефективних методів, яким є дебати, сприяє формуванню і розвитку комунікативної компетенції студентів, а також підвищенню рівня культури спілкування.

Дебати сприяють розширенню загальнокультурного кругозору, розвитку інтелектуальних здібностей, розвитку дослідницьких і організаційних навичок, розвитку творчих якостей, розвитку комунікативних умінь.

У реалізації й тієї, й іншої тенденції чільне місце займають дидактичні ігри, різновидом яких є дебати, функції яких в навчальному процесі різноманітні: навчальна, розвиваюча, комунікативна, виховна, релаксаційна і т.д. Використання методики підготовки і проведення дебатів дозволяє підняти на більш високий рівень проведення ділових ігор на заняттях гуманітарного циклу в умовах, коли особливої актуальності набуває розвиваючо-рольова форма організації навчального процесу. Використання дебатів сприяє формуванню стійкої мотивації вивчення суспільних наук. Як відомо, якість знань визначається такими характеристиками, як міцність, дієвість, системність знань. Завдяки використанню методики дебатів по ходу заняття можна ненав'язливо і ефективно сприяти підвищенню якості знань.

Дуже часто студенти дають вірні по суті, але дуже розпливчасті, затягнуті за часом відповіді, або, виступаючи з повідомленням або доповіддю, приводять масу несуттєвих подробиць, що знижує ефективність занять. Дебати привчають стежити за регламентом, часом підготовки, часом виступу, а також вирішувати проблему в умовах ліміту часу. Особливо часто цей принцип може використовуватися на уроках в процесі організації групової роботи. Ставлячи перед групою проблему, викладач відразу обумовлює час, який відводиться на її рішення.

На жаль, далеко не у всіх ЗВО є такий навчальний предмет, як риторика. Однак кожній людині доводиться виступати перед публікою. Навіть відповідь студента перед екзаменаційною комісією по суті є «публічним» виступом. Як побудувати його, як тримати себе перед публікою, як подолати хвилювання? На ці та багато інших питань студенти знаходять відповіді, беручи участь в дебатах. Нерідко саме ігрова форма дозволяє подолати багато бар'єри, звільнитися від комплексів, самоствердитися, реалізувати себе.

Дебати не просто сприяють розвитку мовлення, а й дозволяють студентам оволодіти навичками структуризації матеріалу, що особливо важливо для підготовки і успішної відповіді на заліку або іспиті. Як показує практика, навички організації виступу, отримані в дебатах, студенти використовують на будь-якому усному іспиті. Таким чином, дебати допомагають також підготувати студентів до іспитів.

Ефективними формами навчальної роботи з формування професійної комунікативної компетенції студентів-економістів є застосування різних інноваційних засобів і методів навчання: створення проєктів, підготовка публічних виступів, дискусійне обговорення професійно важливих проблем, розігрування проблемних ситуацій, підготовка відеофільмів і презентацій та ін. У навчальному процесі повинні застосовуватися активні форми і методи, що сприяють формуванню жанрового розмаїття професійних і ділових промов (нарада, комерційні переговори, службові розмови, дискусії, суперечки, прийом відвідувачів, спілкування в умовах конфлікту та ін.). Колективне обговорення професійних ситуацій, цілеспрямована робота над діловим стилем спілкування, стилістичне редагування текстів, пошук найбільш виразних і переконливих риторичних засобів впливу дозволять розвивати і вдосконалювати професійну культуру мовлення майбутніх фахівців.

Інноваційний характер даних форм і методів навчання студентів економічних спеціальностей проявляється в інтеграції професійної, науково-пошукової та навчальної діяльності, можливості розвитку творчої індивідуальності та вдосконалення особистості студента, вироблення лідерських якостей, розвиток впевненості в собі, самостійності, творчого підходу до вирішення професійних завдань.

До інноваційних технологій навчання відносяться: інтерактивні технології навчання та комп'ютерні технології

Головна мета лекцій інтерактивних технологій навчання – набуття знань при безпосередньому дієвій участі студентів. Серед змодельованих проблем можуть бути наукові, соціальні, професійні, пов'язані з конкретним змістом навчального матеріалу. Постановка проблеми спонукає до активної розумової діяльності,

до спроби самостійно відповісти на поставлене запитання, викликає інтерес до матеріалу, що викладається, активізує увагу.

Семинар-диспут передбачає колективне обговорення якої-небудь проблеми з метою встановлення шляхів її достовірного рішення. Семинар-диспут проводиться в формі діалогічного спілкування його учасників. Він передбачає високу розумову активність, прищеплює вміння вести полеміку, обговорювати проблему, захищати свої погляди і переконання, лаконічно і ясно викладати думки.

Навчальна дискусія – один з методів проблемного навчання. Вона використовується при аналізі проблемних ситуацій, коли необхідно дати просту і однозначну відповідь на питання, при цьому передбачаються альтернативні відповіді. З метою включення в дискусію всіх присутніх доцільно використовувати методику кооперативного навчання (навчального співробітництва). Дана методика ґрунтується на взаємній навчанні при спільній роботі в малих групах. Основна ідея навчального співробітництва проста: студенти об'єднують свої інтелектуальні зусилля і енергію для того, щоб виконувати спільне завдання або досягти спільної мети (наприклад, знайти варіанти вирішення проблеми).

Технологія проектного навчання сприяє створенню педагогічних умов для креативних здібностей і якостей особистості, які потрібні йому для творчої діяльності, незалежно від майбутньої конкретної професії.

Комп'ютерні технології навчання – це процеси збору, переробки, зберігання і передачі інформації за допомогою комп'ютера. Застосування комп'ютерних технологій в системі професійної освіти сприяє реалізації багатьох педагогічних завдань. Інноваційні технології навчання, що відображають сутність майбутньої професії, формують професійні якості фахівця, є своєрідним полігоном, на якому студенти можуть відпрацьовувати професійні навички в умовах, наближених до реальних.

Ефективними формами навчальної роботи з формування професійної комунікативної компетенції студентів є застосування різних інноваційних засобів і методів навчання: створення проектів, підготовка публічних виступів, дискусійне обговорення професійно важливих проблем, розігрування проблемних ситуацій, підготовка відеофільмів і презентацій і т.д. У навчальному процесі повинні застосовуватися активні форми і методи, що сприяють формуванню жанрового розмаїття професійного мовлення економіста (нарада, комерційні переговори, службові розмови, дискусії, суперечки, прийом відвідувачів, спілкування в умовах конфлікту і т.д.). Колективне обговорення професійних ситуацій, цілеспрямована робота над діловим стилем спілкування, стилістичне редагування текстів, пошук найбільш виразних і переконливих риторичних засобів впливу дозволять сформувати комунікативну компетенцію майбутніх фахівців. Інноваційний характер даних форм і методів навчання студентів аграрних спеціальностей проявляється в інтеграції професійної, науково-пошукової та навчальної діяльності. Комунікативна компетенція є однією з ключових компетенцій і її формування має забезпечуватися всіма предметними областями навчального процесу.

Висновки. Таким чином, формування культури професійної комунікації студентів аграрного ЗВО через розвиток комунікативної компетентності має величезне значення, тому що сприяє формуванню їх професіоналізму і дозволяє будувати взаємодію з партнерами по спілкуванню на якісно новому цивілізованому рівні, що в свою чергу відбивається на ефективності вдосконалення результатів праці. Сучасний підхід до визначення «професіонала» визначає не тільки володіння спеціальними знаннями, вміннями і навичками, а й владними навичками комунікації. Звідси завдання вищої освіти – формування комунікативної культури студентів, майбутніх фахівців. Застосування на заняттях сучасних комунікативних технологій дозволяє повністю реалізувати цю мету вищої професійної освіти.

Подальшого вивчення потребують проблеми застосування обраних нами інноваційних технологій в рамках спеціальних дисциплін, а також проблема поєднання традиційних та інноваційних технологій навчання в процесі підготовки студентів економічних спеціальностей.

Використана література:

1. Загородная О. Ю. Использование интерактивных технологий в формировании иноязычной профессиональной компетентности студентов экономических специальностей. *Психолого-педагогические проблемы сельской школы*. Умань, 2008. Вып. 27. С. 141-147.
2. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. *Высшее образование сегодня*. 2003. № 5. С. 34-44.
3. Маркова А. К. Психология профессионализма. Москва : Международный гуманитарный фонд «Знание», 1996. 312 с.
4. Мильруд Р. П., Максимова И. Р. Современные концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам. *Иностранные языки в школе*. 2000. № 4. С. 9-15.
5. Полонский В. М. Инновации в образовании (методологический анализ). *Инновации в образовании*. 2007. № 3.
6. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования. *Народное образование*. 2003. № 2. С. 58–64.

References:

1. Zagorodnaya, O. Yu. (2008). Ispolzovanie interaktivnykh tehnologiy v formirovaniy inoyazyichnoy professionalnoy kompetentnosti studentov ekonomicheskikh spetsialnostey [The use of interactive technologies in the formation of foreign language professional competence of students of economic specialties]. *Psikhologo-pedagogicheskie problemyi selskoy shkolyi – Psychological and pedagogical problems of a rural school*. 27, 141-147. (in Russian)

2. Zimnyaya, I.A. (2003). Klyuchevyie kompetentsii – novaya paradigma rezultata obrazovaniya [Key competencies – a new paradigm of the result of education]. *Vyishee obrazovanie segodnya – Higher education today*. 5, 34-44. (in Russian)
3. Markova, A.K. (1996). Psihologiya professionalizma [Psychology of Professionalism]. Moskva: Mezhdunarodnyy gumanitarnyy fond «Znanie». (in Russian)
4. Milrud, R.P., & Maksimova, I.R. (2000). Sovremennyye kontseptualnyie printsipy kommunikativnogo obucheniya inostrannym yazykam. [Modern conceptual principles of communicative teaching of foreign languages.]. *Inostrannyye yazyki v shkole – Foreign languages at school*. 4, 9-15. (in Russian)
5. Polonskij, V.M. (2007). Innovatsii v obrazovanii (metodologicheskij analiz) [Innovation in education (methodological analysis)]. *Innovatsii v obrazovanii – Innovation in education*. 3, (in Russian)
6. Hutorskoy, A.V. (2003). Klyuchevyie kompetentsii kak komponent lichnostno-orientirovannoy paradigmy obrazovaniya [Key competencies as a component of a personality-oriented education paradigm]. *Narodnoe obrazovanie – Public education*. 2, 58–64. (in Russian)

Kharchenko I. I. Innovative means of forming culture of professional communication of students of economic specialties of agrarian universities

The article deals with the problem of forming a culture of professional communication through the interpretation of the concept of communicative competence. Communicative competence is a set of sufficiently formed communication and organizational skills, including self-presentation skills, the ability to reasonably prove their point of view, to formulate questions correctly – indicators of a higher level of communicative competence; ability to empathize (ability to understand the inner world of another person), self-control, culture of verbal and non-verbal communication – indicators of interpersonal level of communicative competence. The need to introduce innovative training technologies to form communicative professional competence of students of agrarian specialties is due to the rapid pace of updating educational information, the lack of classroom hours and teaching materials.

Effective forms of educational work on the formation of students' professional communicative competence are project creation, preparation of public speeches, discussion of professionally important problems, playing of problem situations, preparation of videos and presentations, etc. In the educational process should be used active forms and methods that contribute to the formation of genre variety of professional speech of the economist (meetings, commercial negotiations, business conversations, discussions, disputes, reception of visitors, communication in conflict, etc.). Collective discussion of professional situations, purposeful work on business style of communication, stylistic editing of texts, search of the most expressive and convincing rhetorical means of influence will allow to form the communicative competence of future specialists. The innovative nature of these forms and methods of teaching students of agricultural specialties is manifested in the integration of professional, research and educational activities.

Key words: culture of professional communication, communicative competence, innovations, forms, methods, teaching aids, students of economic specialties, agrarian university.

УДК 378.016:81'243(477)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72-2.53>

Хоменко Л. М.

ІСТОРИОГРАФІЯ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАСАД ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ АГРАРНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню поглядів науковців щодо розвитку організаційних засад іншомовної підготовки студентів у вищих аграрних закладах освіти України. Проаналізовано такі види наукових праць, як монографії, статті у наукових виданнях, дисертаційні дослідження. З'ясовано, що серед монографічних праць радянської доби основний масив становлять дослідження з історії розвитку методів навчання іноземних мов. У монографіях періоду незалежності представлено авторські концепції вирішення завдань дистанційної освіти, оптимізації та моніторингу успішності студентів при викладанні іноземних мов. Виявлено, що спеціальних монографічних робіт, присвячених історико-педагогічним аспектам організації іншомовної освіти у вищих аграрних навчальних закладах до цього часу не створено.

Встановлено, що суттєво доповнюють історіографічну базу розвитку організаційно-педагогічних засад іншомовної освіти студентів вищих аграрних навчальних закладів України статті у наукових виданнях різного рівня. У радянську добу до кола основних питань, які розглядалися у цьому виді наукових праць, входили ті, що стосувалися основних положень функціонування іншомовної освіти (мета, завдання, зміст, принципи навчання іноземним мовам). У сучасних публікаціях увага зосереджена на заходах, які сприяють приведенню іншомовної освіти України до європейських стандартів.

З'ясовано, що на рівні дисертацій дослідження вітчизняної спадщини іншомовної освіти розпочалося наприкінці 40-х років ХХ століття. В контексті нашої теми найбільшу цінність представляють дисертаційні дослідження, присвячені іншомовній освіті у вищих аграрних навчальних закладах. Проте, історичні аспекти навчання іноземним мовам у цих роботах залишилися поза увагою.

За ступенем інформативності щодо проблеми розвитку організаційно-педагогічних засад іншомовної освіти студентів вищих аграрних навчальних закладів масив наукових праць розподілено на три групи. Встановлено, що історіографічна база з даної проблеми не відповідає сучасним теоретичним та практичним потребам.

Ключові слова: історіографія, іншомовна освіта, вищі аграрні заклади освіти, види наукових праць.